

Kunnskapsdepartementet
Kun innsendt gjennom www.regjeringen.no

Dato: 29/06/2020

Høringsuttalelse – NOU 2019:23 – Ny opplæringslov

Vi viser til Kunnskapsdepartementets høringsnotat av 30. januar 2020, hvor NOU 2019:23 Ny opplæringslov sendes på høring.

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig. Vi skal bidra til å styrke gjennomføringen av menneskerettighetene, særlig ved å gi råd og fremme anbefalinger til Stortinget, regjeringen, Sametinget og andre offentlige organer og private aktører. Høringsuttalelser er et sentralt virkemiddel i dette arbeidet. NIM uttaler seg i utgangspunktet ikke i noen særlig grad om hensiktsmessigheten eller prioriteringen av virkemidler for å ivareta statens menneskerettslige forpliktelser.

NIM har valgt å avgrense høringsvaret til noen få punkter som berører menneskerettslige spørsmål.

Prinsippet om barnets beste og retten til medvirkning

Utvalget foreslår at det innføres en egen generell bestemmelse i loven om elevens beste, for å synliggjøre prinsippet om barnets beste. Videre foreslår utvalget å synliggjøre barns rett til å bli hørt og til medvirkning i en egen generell bestemmelse. NIM ønsker forslagene velkommen. At hensynet til barnets beste synliggjøres, er i tråd med anbefalinger fra FNs komité for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne og FNs barnekomité.¹ At barns rett til medvirkning og til å bli hørt synliggjøres, er i tråd med anbefalinger fra FNs komité for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne.²

¹ FNs komité for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne, FN-dokument CRPD/C/NOR/CO/1, avsluttende merknader til Norges første rapportering punkt 12 bokstav a, hvor komiteen anbefaler norske myndigheter å «[I]ncorporate the principle of the best interests of the child into all legislation (...) affecting children, including the Education Act, beyond its chapter on the school environment and bullying (...); FNs barnekomité, FN-dokument CRC/C/NOR/CO/5-6, avsluttende merknader til Norges femte og sjette rapportering, punkt 13 bokstav b, hvor komiteen anbefaler norske myndigheter å «[e]nsure that this right is appropriately integrated (...) in all legislative (...) proceedings and decisions...».

² FNs komité for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne, FN-dokument CRPD/C/NOR/CO/1, avsluttende merknader til Norges første rapportering punkt 12 bokstav f, hvor komiteen anbefaler norske myndigheter å «[P]romote comprehensive strategies and accessible mechanisms for the full and effective participation of children with disabilities in decision-making processes affecting their lives, guaranteeing their right to have their views taken into account on matters affecting them, particularly in education, beyond the issue of the school environment and bullying(...)».

Rett til opplæring i og på de samiske språkene

Utvalget foreslår å videreføre dagens minstekrav om ti elever for å utløse rett til opplæring på samisk utenfor forvaltningsområdet for samiske språk. NIM ønsker å påpeke at dagens minimumsgrense på ti elever i praksis synes å utgjøre et vilkår det er vanskelig å oppfylle, særlig når det gjelder opplæring i sør- og lulesamisk, som i dag er språk som er alvorlig truet. Dette har blitt påpekt av Samisk språkutvalg.³ NIM har tidligere gitt støtte til Samisk språkutvalgs forslag om å redusere minstekravet til tre elever, for å sikre barn reell rett til opplæring på samisk. NIM mener dette vil bidra til å styrke gjennomføringen av samiske barns språklige rettigheter utenfor forvaltningsområdet og derigjennom også styrke samisk språk og kultur i disse områdene.⁴

Utvalget drøfter også om den nye loven bør tydeliggjøre retten til samiske læremidler. Utvalget konkluderer med at læremiddelsituasjonen bør søkes oppnådd gjennom andre virkemidler enn lov. NIM uttaler seg som nevnt i utgangspunktet ikke om hensiktsmessigheten eller prioriteringen av virkemidler for å ivareta statens menneskerettslige forpliktelser. Likevel ønsker NIM her å understreke at samers rett til opplæring i og på samisk må sikres. Dette følger av statens plikt til å tilrettelegge for at den samiske folkegruppen kan verne og utvikle samisk språk, slik det følger av GrL § 108 og SP artikkel 27. Videre gir Barnekonvensjonens artikkel 30 et særskilt vern for urfolks- og minoritetsbarns rett til å utøve sin kultur og å bruke sitt språk.

Rett til opplæring i kvensk eller finsk

Utvalget foreslår å videreføre dagens bestemmelser om rett til opplæring i kvensk eller finsk. Også her ønsker NIM å understreke statens forpliktelse til å sikre gjennomføringen av retten til opplæring i minoritetsspråk som følger av SP artikkel 27 og Barnekonvensjonens artikkel 30, samt rettighetene til opplæring på språkene til Norges nasjonale minoriteter som følger av Europarådets rammekonvensjon om beskyttelsen av nasjonale minoriteter, og Den europeiske pakten for regions- eller minoritetsspråk.

³ NOU 2016:18 Hjertespråket: Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk, side 122.

⁴ NIMs høringsuttalelse til NOU 2016:18 Hjertespråket: Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk, side 6. Tilgjengelig: <https://www.nhri.no/wp-content/uploads/2017/11/H%C3%B8ring-V%C3%A1ibmogiella-Hjertespr%C3%A5ket-Nasjonal-institusjon-innsendt-versjon-15.03.pdf>

Vennlig hilsen
for Norges institusjon for menneskerettigheter

Gro Nystuen
Assisterende direktør

Mina Haugen
Rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.